

Prédikáció 1848 karácsonyán a Nagytemplomban

Sipka Sándor

orvos, professor emeritus, Debreceni Egyetem

A Debreceni Református Nagytemplom és Kollégium Nemzeti Emlékhely lett. Olyan helyszínek, ahol a nemzet szempontjából meghatározó fontosságú események zajlottak egykoron. Különösen jelentősek az 1848–1849-i forradalom és szabadságharc történései, melyek egy időben azonosak voltak az első független magyar kormány és parlament sorsával, mivel egy időre Debrecen lett az ország fővárosa.

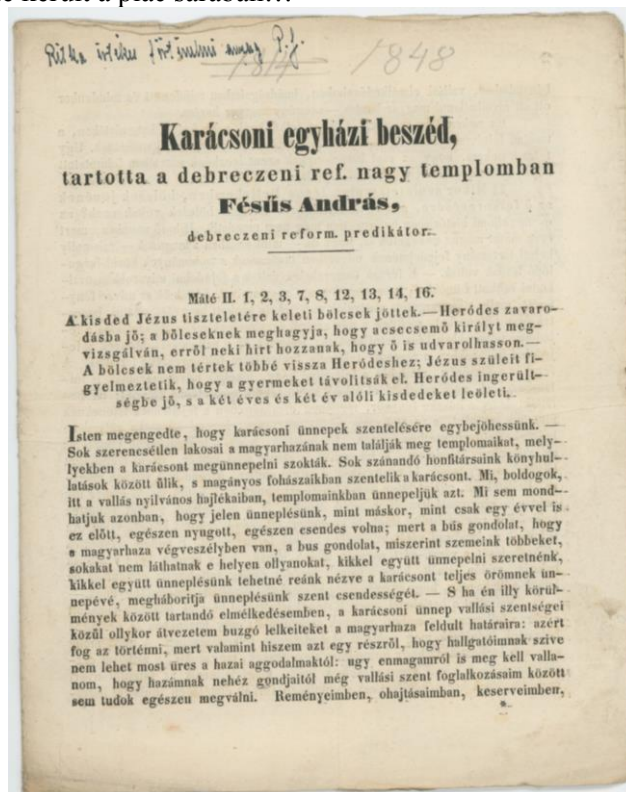
Az 1849. január elején ide költöző politikusok, kiemelten Kossuth is, nagyon jól érezték magukat a német többségű Pest-Buda után a tiszta magyar városban, ahol forró szeretettel („Kossuth a magyarok Mózes”) és magas fokú civis öntudattal történt meg a befogadásuk. Ennek a közhangulatnak a megteremtésében hatalmas szerepet játszottak a református papok, beleértve az egyházvezetést és a szószékekről történő prédikációkat. Kiemelkedett Szoboszlai Pap István püspök és „Kossuth papja”, Könyves Tóth Mihály, amint ezekről olvashatunk Gáborjáni Szabó Botond *„A Szabadság szent ígéri”* című kitűnő, összefoglaló munkájában. (Tiszántúli Egyházkerületi Gyűjtemények, Debrecen, 1999).

A híres események közé sorolhatjuk Fésüs András református lelkész prédikációját is, amit 1848. december 25-én mondott el a Nagytemplomban. A beszéd jelentőségét mutatja, hogy a Honvédelmi Bizottmány nyomtatásban is megjelentette. Példányokból azonban nem sok maradhatott fenn. Szerencsémre egy darabja, Tóth László, igényes szikszói műgyűjtő révén, aki Ágnes menyem keresztapja, ajándékként hozzám került. Egy régiség piacon találta, majd „Na, Te nagytemplomi presbiter, csinálj vele, amit akarsz!” szavakkal nyújtotta át nekem. Én pedig készítettem néhány jó minőségű másolatot, melyekből adtam a Déri Múzeumnak, a Református Kollégiumnak és Levéltárnak, a Nagytemplom lelkészeinek és természetesen a Nagytemplomban állandóan kiállított „Kossuth-vitrin” számára.

Úgy vélem azonban, érdekes lehet a szöveg bemutatása a Debreceni Szemle olvasóinak is. Az emelkedett hangvétellű, élvezetes stílusú prédikációból három gondolat emelhető ki: 1. Az 1848 karácsonyán megidézett, megszületett Jézus az „újonnan születő magyar szabadság” allegóriája is; 2. A gyilkos Heródes a Habsburg királyi udvar; 3. Lehet, hogy „...Nekünk is, mint Jézusnak, halál sötét

völgyén kell utaznunk a nemzeti szabadságunkért”, de: „midőn már minket Jézus példája, igazságos ügyünk bizonyos győzelmével biztat meg...”¹

Fésűs András (1801–1855) korának jelentős lelkésze, nagytemplomi prédikátora, Göttingenben tanult esperese volt. (Zoványi Jenő: *Magyarországi Protestáns Egyháztörténeti Lexikon*, Szerk. Ladányi Sándor, A Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1977. 3. kiadás, 199. l.). Ezt a beszédét életműve lényeges részeként kezelte. A most bemutatott nyomtatvány érdekessége az, hogy a Honvédelmi Bizottmány annyira fontosnak tartotta a prédikációt akkor, hogy kinyomtatta és terjesztette. Rejtély lett és marad azonban, hogy a példányunk, melyen fekete tintás kézírással ez áll: „Ritka értékű történelmi anyag”, milyen utakat járt be 170 év alatt, amíg Tóth László értő szeme elé került a piac sarában...



¹ A *Karácsoni egyházi beszéd* címet viselő irat, amely hátlapja szerint „Nyomatott Debrecen Város könyvnyomdájában a helybeli honvédelmi bizottmány rendeletéből” 8 oldalt tartalmaz. Folyóiratunk jelen nyomtatott változatában csak első lap fénymásolatát közöljük, internetes változatában azonban teljes szövege olvasható: <http://szemle.unideb.hu/> (Szerk.)